

Kirkefondets årsberetning 2008

Kirkefondets repræsentantskabsmøde falder lige efter menighedsrådsvalgdagen. Valget finder sted efter en periode præget af folkekirkelige reformer. Kirkefondet har sat aftryk på en del af dem - med det formål at styrke menighedsrådenes muligheder for at sætte kirkens indhold i centrum for prioriteringen.

Flere reformer er på vej. Lovbefalede stiftsråd har vi ønsket længe som en udvidelse af det demokratiske medansvar i folkekirken og som en erkendelse af, at de kirkelige udfordringer i dag kræver samarbejde, også på stiftsplan. Et andet lovforslag tager - om end meget forsigtigt - fat på tankerne i "Den grønne betænkning". I fremtiden skal menighedsrådene holde et årligt offentligt menighedsmøde med både beretning og fremlæggelse af mål for de kommende år. Fokus på mål og opgaveprioritering har i mange år været en mærkesag for Kirkefondet. Derfor kan vi naturligvis kun glæde os over, at denne tankegang vinder indpas i lovgivningen.

Forud for menighedsrådsvalget har Kirkefondet ydet konsulentbistand mange steder i forbindelse med sammenlægning af menighedsråd og samarbejde mellem sogne. Vi har oparbejdet en solid erfaringsbasis på området, og det ved menighedsrådene. Derfor kan vi glæde os over at blive brugt flittigt på dette område i hele landet.

Medierne har haft stor opmærksomhed på de unges manglende interesse for menighedsrådene. Vi har været med til at sætte dette fokus med vores netværksinitiativ for unge menighedsrådsmedlemmer. Men vores interesse stikker dybere end til at få flere unge ind i rådene. Som det vil fremgå af beretningen har vi søsat projekt "Ung i kirken" med et bredere perspektiv. Vi tror, at der er behov for andet og mere end bedre pr, hvis de unge voksne skal få en stærkere placering i folkekirkens helhed.

Der er meget, der bevæger sig i folkekirken - både rundt om i sognene, i de nye provstier og på landsplan. Kirkefondet spiller en aktiv rolle, der hvor tingene flytter sig. Vi oplever, at menighedsråd, kirkelige organisationer og myndigheder betragter os som en konstruktiv medspiller med et klart perspektiv for liv og vækst i kirken. På Kirkefondets møde i september mellem bestyrelsen og vore kontaktpersoner rundt om i landet, formulerede en deltager det sådan, at Kirkefondet er en nødvendighed i dansk kirkeliv, fordi vi "tager tidens puls i kirken, identificerer udfordringerne og har mod til at ordinere den nødvendige medicin"! Det er et højt ambitionsniveau; men vi håber at kunne leve op til det.

Ung i kirken

Kirkefondets store satsning i 2007-09 er videreudviklingen af projektet om netværk for unge i menighedsrådene til projekt "Ung i kirken". Netværksprojektet blev bl.a. finansieret af en bevilling fra den folkekirkelige udviklingsfond. Videreudviklingen er blevet muliggjort dels af en projektbevilling fra Dansk Ungdoms Fællesråd, men først og fremmest af, at Y's Men Danmark har gjort projektet til regionsprojekt for 2008-09. Det er vi meget taknemlige for, for det giver os muligheden for både at gå dybere ind i forudsætningerne for de unge voksnes aktive deltagelse i kirkelivet og at nå bredere ud end til unge menighedsrådsmedlemmer.

Projektet retter sig mod de 18-35-årige. Vi bliver ofte spurgt, hvorfor vi ikke går endnu længere ned i alder. Årsagerne hertil er flere. De folkekirkelige børne- og ungdomsorganisationer og biskoppernes samarbejdsudvalg om Unge og Kirke (SUK), som vi har en udmærket kontakt til i projektet, har deres opmærksomhed rettet mod teenage-generationen, hvilket også er nødvendigt. Derimod har ingen hidtil sat fokus på den aldersgruppe, der er mest fraværende blandt de ansvarlige frivillige i kirken, nemlig de unge voksne. Hertil kommer, at et projekt, der skulle rette sig mod både teenagere og 18-35-årige ville blive næsten umuligt at samle under ét hovedperspektiv.

Perspektivet er ikke primært at finde flere unge til menighedsrådene. Det er mindst lige så meget at finde alternative måder at organisere tingene på, der tager højde for de unges livsformer og måder at være frivillige

på, og giver plads til dem i helheden.

"Ung i kirken"- projektet ledes af Charlotte Hofman-Bang, med Eva Østerlind som yderligere tilknyttet medarbejder og med en følgegruppe fra bl.a. Kirkefondets bestyrelse. Projektet har fire hovedelementer:

- En analyse af vilkår og barrierer for de unge voksnes engagement i kirken. Det sker i samarbejde med Center for Ungdomsstudier og Religionsforskning (CUR) og med inddragelse af Kirkefondets eget sognestatistiske materiale. Denne del forventes at munde ud i en rapport, der påtænkes udgivet, såfremt der kan findes støtte hertil
- Netværk - fysiske og virtuelle - for unge voksne i kirken. Målgruppen er her både menighedsrådsmedlemmer, ansatte og frivillige
- En mentorordning, der kan støtte unge menighedsrådsmedlemmer og andre frivillige og give dem mod på og værktøj til at tage ansvar i menighederne
- Hjælp til menighedsrådene med at udvikle arbejdsformerne, så det bliver mere attraktivt for yngre at engagere sig. Det sker i form af foredrag, kurser og konsulentvirksomhed

Hjemmesiden www.ungikirken.dk fortæller om projektet og giver veje ind i det for alle interesserede. Det er vores store ønske, at vi kan finde finansieringskilder til at udvikle og konsolidere projektet, indtil det bliver selv bærende.

Kirkefondet har historisk i mange sager været "fødselshjælper", indtil et projekt kan stå på egne ben eller overtages af andre. Således er det også med dette "Ung i kirken". Men det skal ikke være nogen hemmelighed, at vanskelighederne med at arbejde med og for de 18-35-årige er større, end vi havde forestillet os. Der er mange unge, der er interesserede i kirke og tro; men de, der er direkte engagerede i menighedsråd eller som frivillige på anden vis sidder utrolig spredt i det kirkelige landskab. Derfor er de helt elementært meget vanskelige at skabe kontakt til. Vi appellerer derfor til alle gode kræfter om at hjælpe os med at finde frem til alle dem, der kunne have gavn af projektet.

Frivillighedspleje

I forbindelse med "Ung i kirken"-initiativerne har vi mødt betydelig interesse for rådgivning om de frivillige og deres vilkår generelt i kirken. Det afspejler på den ene side, at menighederne lige som mange i foreningsliv o.l. har svært ved at finde frivillige. Men på den anden side afspejler det positivt en vilje til at gøre noget ved udfordringen.

Socialforskningsinstituttets store frivillighedsundersøgelse har påvist, at frivilligheden generelt ikke er faldende i Danmark, tværtimod. Og religiøse mennesker har et højt niveau af frivillighed. Men alderen på frivillige i det kirkelige liv er væsentlig højere end gennemsnittet for frivillige.

Vi har allerede været ude flere steder med inspirationsdage om frivillighed, og vi forventer at gøre mere ved dette område i det kommende år. Tanken er bl.a. kursusvirksomhed om og for frivillige - således er Kirkefondets kontaktpersoner i Viborg Stift i gang med at udvikle et koncept for kurser for de praktiske frivillige i kirken, som der normalt ikke er mange kursustilbud for. Derudover vil vi gerne hjælpe menighedsråd med værktøj til at fastholde og pleje de frivillige.

Det ligger ikke mere blot i Kirkefondets tankegang, men er også blevet en del af det kirkeministerielle betænkingsarbejde, at de frivillige ressourcer skal inddrages mere i løsningen af opgaverne, også når det gælder kirkens kerneydelser som gudstjeneste og undervisning. Derfor kan dette blive et vigtigt arbejdsområde i de kommende år.

Kirkens huse brugt på nye måder

Udviklingen vedrørende ny brug af kirker har taget fart i det forløbne år. Planerne om at tage et antal kirker ud af brug i København har hørt til en kreativ proces med mange deltagere for at finde ud af, hvordan disse kirker kan bruges i fremtiden. Kirkefondet er i kraft af vores historiske rolle en aktiv medspiller i denne proces. Vi har

ofte understreget, at der ikke er tale om afvikling, men om udvikling med mange nye muligheder. Det har det forløbne år bekræftet. Fantasien og idérigdommen omkring brugen af de kirker, der ikke mere skal være sognekirker, er enorm. Vi håber stadig, at de allerfleste af kirkerne kan bevare et element af kirkelig brug; men ellers er der nok af andre, der står i kø - herunder også en del, som nok kommer til at stå der længe!

Arkitektkonkurrence om ny brug af kirker

Efter en lang og tålmodig indsats lykkedes det en arbejdsgruppe med deltagere fra Center for Idræt og Arkitektur, Bygningskultur Danmark og Kirkefondet at rejse midler til en arkitektkonkurrence om ny brug af kirker, med udgangspunkt i Gethsemane Kirke på Vesterbro i København. Denne kirke er en af dem, der ikke skal bruges som almindelig sognekirke i fremtiden. Tanken er imidlertid ikke, at kirken skal tages helt ud af kirkelig brug. Arkitektkonkurrencen sigter på en løsning, hvor der fortsat vil være et element af kirkelig brug. Men derudover er der relativt frit slag for kreative ideer omkring kultur, krop og bevægelse, beboerfaciliteter, oase, stilhed osv. Der er mange tanker i spil, også i relation til pladsen omkring kirken og de nærliggende institutioner. Også helheden mellem bydelens kirker skal tænkes med.

Arkitektkonkurrencen løber, medens årsberetningen skrives, og generalsekretær Kaj Bollmann repræsenterer Kirkefondet i dommerkomiteen. Gethsemane Sogns menighedsråd har vist stor positivitet over for tankerne. Lokale- og Anlægsfonden og det kirkelige budgetudvalg i København er de store økonomiske bidragsydere til finansieringen af arkitektkonkurrencen, begge naturligvis i forventning om, at der både kommer et konkret projekt ud af konkurrencen, og at den kan bruges som inspiration til andre projekter. De mange eksempler fra udlandet på kirker omdannet til anden brug viser først og fremmest, hvor vigtigt det er at tænke sig om og finde løsninger, der både arkitektonisk og brugsmæssigt har kvalitet.

Der har været meget stor interesse for konkurrencen blandt arkitekter, og resultatet forventes inden årsskiftet.

Hjemfaldsklausulen

I årsberetningen sidste år orienterede vi grundigt om hjemfaldsklausulen i forbindelse med evt. salg af kirkefondskirker. Dette spørgsmål blev allerede aktuelt i år, fordi Sydhavns Sogn bl.a. efter formidling fra Kirkefondet indgik en aftale med KFUM-Spejderne om, at disse skal overtage Sjælør Kirke som nyt hovedkvarter. Det er glædeligt, at denne kirke fortsat kan bruges til et kirkeligt formål, der er så oplagt som dette.

I forbindelse med denne sag besluttede vi at få de juridiske aspekter omkring tilbagefaldsklausulen undersøgt grundigt af en advokat med speciale i dette spørgsmål. Denne undersøgelse har klarlagt Kirkefondets rettigheder i hvert enkelt tilfælde. Det er et spændende og betydningsfuldt materiale, der er skaffet til veje gennem undersøgelsen. Hvad angår Sjælør Kirke er det klart, at kirken gennem salget til KFUM-Spejderne falder tilbage til Kirkefondet. Det er således Kirkefondet, der kommer til at stå som sælger af kirken, såfremt det lykkes at få en fornuftig aftale med Københavns Kommune, som har hjemfaldsret på grunden!

Vi står naturligvis ved, hvad vi skrev i årsberetningen sidste år: at provenu fra salg af kirker, som Kirkefondet i sin tid har samlet ind til, i videst mulig omfang skal ledes tilbage til deres oprindelige formål: opførelse af kirker i nye kvarter i hovedstaden, når Kirkefondets betydelige omkostninger i forbindelse med arbejdet med disse sager er dækket.

Nye kirker?

Selvom opmærksomheden for øjeblikket mere er rettet mod kirker i København, der skal tages ud af brug, er der jo samtidig et behov for nye kirker, ikke bare rundt om i landet, men også netop i de nye kvarterer i København, der med årene kommer til at rumme mange tusind mennesker, både i boliger og på arbejdspladser. I Ørestaden er der allerede afsat midler af den kirkelige ligning til at påbegynde et projekt. Kirkefondet har for flere år siden været med til at søsætte en visionær tankegang om en kirke i synergi med andre institutioner, og vi håber stadig, at det er denne tænking, der slår igennem.

I Sydhavnen nødvendiggør nybyggerierne på Teglholmen og Sluseholmen, at der tænkes helt nyt. Vi har derfor foreslået, at man tænker i retning af et "kirkeskib", liggende i havnen ved de to holme. Også dette kunne blive en visionær måde at tænke kirkebyggeri på.

Kirkefondet rådgiver om ny brug og indretning af kirker

Hele spørgsmålet om ny brug af kirker har ført til fornyet interesse også hos menighedsrådene for at tænke i nye baner. Spørgsmålet er ikke blot relevant i København, men også i landområderne. Ofte kan det være en fordel at få nogen til at se med nye øjne på kirkerummet. Kirkefondet tilbyder menighedsråd konsulenthjælp med gode ideer til ny brug og indretning af kirken. Mange af de kreative ideer, der er kommet op i forbindelse med udviklingen i København, kan bruges som inspiration andre steder. Små ændringer kan åbne nye perspektiver. En tavle med skolebørns tegninger, spændende kunst på væggen, en opdateret hylde med relevant materiale, og et par små borde til kirkekaffen kan gøre et koldt og kedeligt våbenhus til en imødekommende velkomst til kirken.

Kirkefondets udvalg om kirkerum og kirkekunst

Kirkefondets udvalg om kirkerum og kirkekunst arbejder som partner og vidensbank for medarbejderne på området. Hos udvalgets medlemmer er der opsamlet ekspertise på en lang række områder, som både er til hjælp i konkrete rådgivningssituationer og i forbindelse med projekter.

De nye menighedsråd

Menighedsrådene er Kirkefondets primære brugere og samarbejdspartnere. Vi ønsker at styrke de nye menighedsråd og deres muligheder for at varetage de spændende opgaver, der ligger til dem i den kommende periode. De kommer til at beskæftige sig mere med målsætning og opgaveprioritering end tidligere. Samarbejde i provstiet og mellem sogne vil være på dagsordenen overalt. De kommende nye regler om medlemmernes udvidede ret til at bruge andre kirker end sognekirken vil skabe et øget behov for koordinering af økonomien. På det administrative område vil udviklingen gå i retning af større fællesskab. Det samme gælder kirkegårdene, hvis økonomi har været genstand for megen og kritisk opmærksomhed.

På alle disse områder har Kirkefondet meget at byde på. Efter nytår sender vi til de nye menighedsråd en pakke med præsentation af de mange tilbud fra Kirkefondet, som menighedsrådene kan have gavn af.

I centrum for tilbuddene står naturligvis konsulenttjenesten med tilbud om hjælp til visions- og målsætningsarbejde, samarbejde mellem og i sogne, ansættelse af nye medarbejdere, ledelse i sognet, samarbejde på provstiplan mm.

Samarbejde og sammenlægning

Spændvidden i Kirkefondets arbejdsopgaver kan illustreres ved to eksempler, der har med sammenlægningsinitiativer mellem sogne at gøre:

Fra 1. februar 2008 har Kirkefondets konsulent Sabine Kleinbeck været udlånt til Vesterbro Provsti i København for at være tovholder på etableringen af en helt ny kirkelig arbejdsenhed omfattende alle 8 kirker på Vesterbro med ca. 35.000 indbyggere, hvor knapt to tredjedele er medlemmer af folkekirken. Teamwork og effektivisering står på dagsordenen i den nye store arbejdsplads, som bl.a. omfatter 34 medarbejdere, 8 fuldtids- og 4 deltidspærest samt forhåbentligt et voksende antal frivillige. Samarbejdet indebærer blandt andet, at der skal oprettes et fælles kordegnkontor, fælles kommunikationsplatform - www.vesterbrobykirke.dk med intranet, præster der arbejder i teams på tværs af kirker og sogne, fælles konfirmandundervisning, ligesom de på skift deltager i natkirken på Vesterbros Torv. Teamwork blandt præsterne skal være med til at gøre kirkerne på Vesterbro mere åbne og mere i øjenhøjde med lokalbefolkningen. Derfor etableres der den 1. december et fælles Bykirkeråd som skal sikre udviklingen af

kirkelivet på Vesterbro. I første omgang er der tale om et fireårigt forsøg, hvor målet er at effektivisere arbejdet i folkekirkerne på Vesterbro og samtidig give Vesterbroborgerne et mere varieret udbud af gudstjenester, koncerter og kirkelige aktiviteter i bydelen.

Det er det hidtil største projekt i Danmark af sin art, i Norden kan det kun sammenlignes med sammenlægningen af 7 sogne i Bergen i Norge for nogle år siden. Vi opfatter vores rolle i dette store projekt som en fortsættelse af Kirkefondets historie i og med Københavns kirkeliv med den stadige overskrift, at kirken skal være, hvor folk er - og så giver det erfaringer med at konkretisere nogle af tankerne i "Den Grønne Betænkning".

Det andet eksempel er 2 små sogne i Østjylland på hhv. knap 300 og knap 100 mennesker, som bad Kirkefondet om konsulenthjælp, da et menighedsråds møde i det mindste af sognene forpurrede en sammenlægning, som var vedtaget af de to menighedsråd. Der er mange følelser på spil i de små samfund, og man er nødt til at vise, at de nye former giver nye muligheder, og ikke tager noget fra lokalsamfundet. Det er jo lige så vigtigt her, at kirken er, hvor folk er, og ikke kritikløst render i halen på de kommunale centraliseringer.

Og så er der alle variationer derimellem. Det er spændende opgaver, hvor menighedsrådene som oftest udviser stor omtanke og ansvarsfølelse, både for lokalsamfundet og - ikke mindre - for, hvordan de kan fremme vilkårene for det kirkelige liv bedst. Vi har i disse sager et udmærket forhold til Landsforeningen af Menighedsråd, der naturligvis har en interesse i, at sammenlægninger sker på en positiv og gennemtænkt måde.

Samarbejde på tværs og i provstiet

Mange steder er det ikke sammenlægning, der er på dagsordenen, men et tæt samarbejde mellem sognene. Vi holder jævnlig kurser om samarbejde mellem sogne. En af vore stadige pointer, som vi ser realiseret mange steder, er nyt liv og ny profil til små sognes kirker ved at træde i samarbejde med større sogne og fordele opgaverne, så de små sogne profilerer sig i hele området på nogle synlige arrangementer.

Vi har i det forløbne år holdt en række arrangementer på provstiplan. De nye provstier - og provstierne generelt - arbejder med at styrke deres identitet og deres nye rolle som samarbejdseenheder og som fora for en reel og åben prioritering af de fælles kirkelige opgaver i området. Vi tilbyder provstierne hjælp til analyser, inspirationsdage og samarbejdsdage. Det er der god interesse for, og det er vores indtryk, at initiativerne de fleste steder fører til et større fællesskab om opgaverne.

Vejkirker og åbne kirker i 10 år

Det er i år 10 år siden Kirkefondet tog initiativ til en folder om åbne kirker og vejkirker. Dengang omfattede folderen kun Sjælland, og 18 kirker deltog. Kirkefondets daværende medarbejder Flemming Kramp profeterede dengang, at mætningspunktet på landsplan for en sådan folder ville ligge på omkring 400 kirker. Det tal har vi nået efter 10 år og en jævn årlig vækst. Det bliver spændende at se, om profetien holder stik.

Det håber vi naturligvis ikke, for opmærksomheden omkring brochuren og ordningen er fortsat stor. Turistbureauer og biblioteker står hvert år på tærne for at få den nye brochure, og mange enkeltpersoner henvender sig direkte til Kirkefondet for at få tilsendt foldere. Mediernes interesse for ordningen er hvert år usvækket. Vi opfatter initiativet som en succeshistorie for Kirkefondet og for dansk folkekirkelighed i det hele taget. Det er med til at gøre kirken til "hver mands hjemsted".

Ordningen er også med til at fremme mulighederne for den større individuelle brug af kirken til bøn og andagt, som der er betydelig interesse for i disse år. I de foregående år har Kirkefondet udgivet kort med små bønner og bibelsteder til fremlæggelse i åbne kirker. I år har vi udgivet en lille samling "Bønner på vejen", med en vejledning til bøn og eksempler på bønner. Den er blevet mødt meget positivt - også som bønnebog til

konfirmander o.l.

Den "Nøgle til kirken", som Kirkefondet udgav for et par år siden i forbindelse med vejkirkeordningen, er blevet en så stor succes, at Landsforeningen af Menighedsråd har besluttet at udsende den som en del af deres startmateriale til de nye menighedsråd.

Det er fortsat Kirkefondets kommunikationsmedarbejder Charlotte Lydholm, der har ansvaret for dette arbejdsområde.

Spiritualitet og gudstjeneste

"Bønner på vejen" og muligheden for at bruge den åbne kirke til individuel eftertanke og andagt er en side af den interesse for spiritualitet, der er blusset op i de senere år. Helt siden Værkstedskirkens dage i 1970'erne har Kirkefondet løbende arbejdet med gudstjeneste og spiritualitet. Det gælder også for det forløbne år.

Syng lovsang, hele jorden•

Først på året måtte vi se i øjnene, at 3.oplag af "Sange og bønner fra Taizé" var ved at være udsolgt. Samtidig blev vi kontaktet fra Taizé med ønske om et udgive noget af de nye materiale, der er kommet siden "Sange og bønner" udkom. Denne opgave har vi taget op sammen med Taizé-fællesskabet i Danmark, og det har ført til nyudgivelsen "Syng lovsang, hele jorden..", som er en blanding af kendt og nyt materiale til brug både ved Taizé-andagter og ved andre gudstjenester. Interessen er som ventet ganske betydelig. Taizé-salmerne er blevet en integreret del af dansk kirkeliv, ikke mere en niche for de særligt interesserede. Laudate Dominum har udgivet en cd med nogle af salmerne, således at vi nu også kan tilbyde en dansk cd med Taizé-materiale.

Flere sange

Vi har i årets løb arbejdet med to yderligere udgivelser. I samarbejde med Betty og Peter Arendt udgiver Kirkefondet en cd med gamle salmer i nye udgaver. Den forventes at udkomme i god tid før jul og bør ligge under juletræet i mange hjem! Vi har endvidere i efteråret 2008 påbegyndt forberedelserne til en udgivelse af materiale fra Iona og den keltiske tradition i samarbejde med Torsten Borbye Nielsen og "I Mesterens Lys". Materialet forventes at udkomme som sangbog og cd i foråret 2009.

Spiritualitetskonferencer

Kirkefondet har taget medansvar for den række af konferencer om folkekirke og spiritualitet, der afholdes i disse år, senest i foråret i Haslev. Kirkefondets formand, Finn Erik Larsen, sidder i styregruppen for konferencerne, og formanden for Kirkefondets udvalg i Århus stift Lorens Hedelund deltager også i arbejdet. Det er en stor glæde, at disse konferencer samler både bred folkekirkelig deltagelse og bredt medansvar. Interessen er fortsat så stor, at der hver gang må sættes tilmeldte på venteliste, fordi der er langt flere tilmeldte end pladser.

Pilgrimsvandringer

Året bød på indvielser af de første af de pilgrimsherberger langs hærvejen, som Realdania-Fonden har været med til at finansiere. Interessen for pilgrimsvandringer vokser støt i hele landet, både i form af lokale initiativer og store vandringer. Kirkefondets udvalg i Århus Stift har spillet en aktiv rolle i arbejdet med pilgrimsvandringer i dette område og deltager stadig heri.

Kirken i dag

Med knap 1500 betalende abonnenter og næsten 500, som får bladet tilsendt i kraft af deres tilknytning til Kirkefondet, er magasinet "Kirken i dag" stille og roligt blevet lidt af en institution. Det kan man også se af antallet af citater fra bladet rundt omkring i kirkelige medier. Det temaer, der tages op, udvælges en gang om

året af en redaktionsgruppe, der pt. består af Anne Birgitte Reiter, Flemming Stentoft, Finn Dyrhagen, Eigil Saxe, samt fra staben Charlotte Lydholm og Kaj Bollmann, og de enkelte numre redigeres af en temagruppe af frivillige sammen med bladets redaktør Charlotte Lydholm.

Denne form har vist sig bæredygtig, både ved at kunne fange temaer, der virkelig har relevans for menighedsråd, præster, frivillige, ansatte i kirken og alle andre interessenter i dansk kirkeliv, og ved at kunne gøre de enkelte temaer tilgængelige i en overskuelig form. Folk, der bliver spurgt om at være med i temagrupper eller som skribenter, er generelt særdeles positive.

Temaerne i 2008 har været "Frivillighed", "Troen på vej", "Kirke gennem hele livet", og "Menighedsrådsarbejde". Det sidste nr. udkommer i december og vil blive udsendt til de nye menighedsråd. Vi håber, at det vil føre til, at mange menighedsråd køber flere eksemplarer af det eller bestiller abonnement til særpriser. Landsforeningen af Menighedsråd har også vist interesse for at bruge dette nummer ved Landsforeningens introduktionskurser for nye menighedsrådsmedlemmer.

Et nyt initiativ i forbindelse med "Kirken i dag" er studiekredse om temaerne i bladet. Det er Kirkefondets udvalgt på Lolland-Falster, der har taget dette initiativ, og det må meget gerne efterlignes andre steder!

Kirkefondets hjemmeside

www.kirkefondet.dk har fået nyt udseende i det forløbne år. Det er sket i et samarbejde mellem Kirkefondets kommunikationsmedarbejder Charlotte Lydholm og Danmarks Kirkelige Mediecenter. Den nye hjemmeside er blevet godt modtaget som mere overskuelig og lettere at komme ind i end den tidligere, hvis design efterhånden også havde en del år på bagen.

En af de væsentligste fornyelser er Kirkefondets elektroniske nyhedsbrev i forbindelse med hjemmesiden. Via den er der bl.a. udsendt inspirationsmateriale i forbindelse med menighedsrådet. Mere end 400 personer er tilmeldt nyhedsbrevet.

Ung i kirken-projektet har fået sin helt egen hjemmeside med titlen www.ungikirken.dk. Dette projekt har også fået sin egen gruppe på Facebook. For dette projekts målgruppe er de internetbaserede kommunikationsformer en naturlig del af hverdagen, og det er derfor oplagt at satse mest mulig på disse.

Sognestatistik og -analyse

Desværre må vi konstatere, at vi kan gentage ordlyden i sidste årsberetning, nemlig at de opdaterede tal endnu ikke foreligger. Årsagerne hertil skal søges i forhandlingerne mellem Kirkeministeriet og Danmarks Statistik om den fremtidige formidling og anvendelse af tallene. Kirkefondet er desværre uden muligheder for at fremskynde processen. Det er nu snart 2 år siden, vi forventede tallene klar til brug, så det er skuffende, at vi stadig må vente på tallene.

Kirkefondet står parat både til at lave analyser og profiler til brug for menighedsrådenes planlægningsarbejde og til at bruge tallene i forbindelse med målsætningsarrangementer og andre opgaver. Det bør være naturligt, at menighedsrådene har tal til rådighed, der er så aktuelle, at de kan danne basis for opgaveprioritering og målsætning. Ikke mindst i en situation, hvor det forventes, at man én gang om året skal stå til ansvar over for sognets kirkemedlemmer for, hvad man har gjort og vil gøre.

Tallene er et vigtigt arbejdsredskab for sognene og provstierne, så vi håber meget på, at de ligger klar til det nye år, når de nye menighedsråd skal til at arbejde.

Samarbejde med andre

Også i det forløbne år har vi samarbejdet på kryds og tværs med andre organisationer, både i huset på Peter Bangs Vej og i det kirkelige liv i det hele taget. I forbindelse med projekt "Ung i kirken" er vi indtrådt som observatør i Samarbejdsudvalget om Unge og Kirke (SUK) og er i gang med at styrke vores kontakt med børne- og ungdomsorganisationerne. Det er naturligt, at vi også styrker samarbejdet med Y's Men, som er hovedsponsor for projektet. Analysedelen af projektet må vi delvis få andre, nemlig CUR, til at lave for os. Det giver til gengæld et nært samarbejde med dem.

Samtaleforum om fremtidens menigheder med Indre Mission, Grundtvigsk Forum, Kirkeligt Centrum og Kirkefondet som deltagere, har snart kørt i 10 år og er fortsat en berigelse for deltagerne. En udløber af drøftelserne i Samtaleforum er, at Det mellemkirkelige Råd har taget initiativ til et større projekt for at forbedre folkekirkens kontakt og dialog med migrantmenighederne. Finn Erik Larsen repræsenterer Kirkefondet i udvalget herom.

Generalsekretær Kaj Bollmann er fortsat formand for FKOF - FolkeKirkelige Organisationers Fællesudvalg. Herigennem har Kirkefondet i det forløbne år været med til at tage initiativ til et nyt organisationsnetværk, Kirkekompetencer.dk, som skal synliggøre organisationernes konsulenttilbud på indholdsområderne i folkekirken. Det er en idé, som vi har arbejdet med i adskillige år, og som nu via FKOF og med bl.a. Kirkefondet og Areopagos som aktive aktører, ser ud til at blive virkelighed.

I huset på Peter Bangs Vej har organisationerne fortsat ideen med en dag for de kommende præster, som går på Pastoralseminariet, om de folkekirkelige organisationers arbejde. Det er en stor succes, som efterhånden er ved at blive en tradition. De kommende præster får hermed en langt større fortrolighed end tidligere med det arbejde, som de kirkelige organisationer udfører, og hvad det kan bruges til i sognet.

Siden starten for ca. 30 år siden har Kirkefondet været en del af sognemedhjælperuddannelsen på Diakonissestiftelsen, som de første mange år hed "Sognediakonien", men nu hedder Kirkefaglig Videreuddannelse. Det har været en uddannelse med høj kvalitet, og mange har haft stor glæde af den. Men den har haft en anstrengt økonomi, og i de senere år har tilgangen været for lille. I det forløbne år har Kirkefaglig Videreuddannelse derfor arbejdet sammen med Diakonhøjskolen om en ny uddannelse på bachelorniveau inden for kristendomsområdet. Initiativet blev hilst velkommen af stort set alle interessenter i folkekirken, og også frikirkerne meldte ud, at det var en interessant uddannelse for deres medarbejdere. Desværre var de godkendende myndigheder ikke af samme holdning, så bacheloruddannelsen blev ikke godkendt. I skrivende stund er situationen for Kirkefaglig Videreuddannelse derfor uafklaret.

Endelig er Kirkefondet fortsat med i kredsen af organisationer, som i fællesskab uddeler den kirkelige filmpris Gabriel. Bestyrelsesmedlem Torben Larsen repræsenterer os i denne sammenhæng.

Kirkefondets IT

Kirkefondet forhandler og yder hotline på regnskabsprogrammet Winfinans for Menighedsråd. I det forløbne år har leverandøren fortsat udviklingen af en netversion af programmet. En række tekniske vanskeligheder gjorde årets indberetning af regnskab til de kirkelige myndigheder til en vanskelig sag, ikke blot for Winfinans-kunder, men for de fleste kasserere. Vi håber, at disse problemer ikke vil gentage sig i 2009.

Kirkefondet har i 2008 standset videreudviklingen af programmet Winfinans for Kirkegårde og indgået en aftale med en anden leverandør om overtagelse af brugerne af dette program.

Kirkefondet varetager endvidere via programmet "Kirkeadresser" adresseopdatering vedr. præster, menighedsrådsformænd, kirkeligt ansatte m.fl. for en række kirkelige organisationer.

Kirkefondets drift og organisation

Kirkefondet er en organisation med bestyrelse, udvalg, repræsentantskab, medarbejdere og frivillige. Der sker hele tiden ændringer og nyovervejelser. I år har bestyrelsen ønsket, at forholdet mellem Kirkefondets brugere, bagland og organisation tages op til arbejdsdrøftelse på repræsentantskabsmødet. Hvordan kan vi gøre kontakten så god som mulig? Både så Kirkefondets brugere oplever, at vi tager tidens puls, som nævnt i indledningen, og så bestyrelse og medarbejdere har et reelt medlevende og medansvarligt bagland.

På kontaktpersonmødet i september drøftedes dette spørgsmål, og der blev nedsat en arbejdsgruppe til at bearbejde samtalens resultat. Bestyrelsen fremlægger ikke et færdigt forslag, men nogle overvejelser over forskellige mulige modeller, som vi vil bede repræsentantskabet om at arbejde videre med, med henblik på et egentligt forslag i 2009.

Vi mindes

Lige efter nytår døde Jørgen Jessen, tidligere provst på Vesterbro, livsvarigt medlem af Kirkefondets repræsentantskab. Jørgen Jessen var 1959-62 ansat i Kirkefondet som sekretær for "Kirkesagens Venner". Kirkefondet forblev resten af livet en hjertesag for ham, og han bevarede til sin død en levende omsorg og interesse for Kirkefondet og for, at Kirkefondet vedblivende måtte have "sagen" - evangeliets forkyndelse - i centrum. 1964-1984 og igen 1993-96 var han medlem af bestyrelsen, i den sidste periode i egenskab af formand for repræsentantskabet.

Fhv. politidirektør Poul Eefsen var bestyrelsesmedlem og kasserer i Kirkefondet i årene 1970-88 og herefter livsvarigt medlem af repræsentantskabet. Han døde i april måned. Poul Eefsen fastholdt til sin død en medleven i Kirkefondets virksomhed og en interesse for at støtte Kirkefondets arbejde, selvom det havde udviklet sig meget fra hans indtræden i bestyrelsen.

Bendt Gammeltoft-Hansen, som døde i august, var medlem af Kirkefondets udvalg vedr. kirkerum og kirkekunst i bare 2 år, men han nåede i denne korte tid at gøre stort indtryk med et ungdommeligt engagement og en stor idérigdom. Han var efter sin fratreden som organist og Kirkeministeriets klokkekonsulent initiativtager til Kirkeklokke-museet i den nedlagte kirke i Over Lert i Sønderjylland. Her formidlede han flere gange i samarbejde med Kirkefondet flytning af klokker fra vandrekirker o.l. til nye brugere, både i Danmark og udlandet.

Vi ærer deres minde!

Repræsentantskab og bestyrelse

2008 er valgår både for repræsentantskab og bestyrelse. En række repræsentantskabsmedlemmer træder ud og erstattes af nye. Vi takker de afgangende for deres medleven i Kirkefondets arbejde og byder de nye velkommen i fællesskabet.

4 bestyrelsesmedlemmer har valgt at stoppe: Susanne Fabritius de Tengnagel er det bestyrelsesmedlem, der har længst anciennitet. Hun kom ind i bestyrelsen i 1990, og var næstformand i perioden 1992-2002. Susanne har endvidere været formand for Kirkefondets daværende gudstjenesteudvalg. Hun har i hele sin tid i bestyrelsen været med til at præge Kirkefondets arbejde med gudstjeneste og spiritualitet. Flemming Petersen har været Kirkefondets kasserer og medlem af FU siden 2000. Han har gjort en stor indsats for at stabilisere Kirkefondets kapital og få det maximale udbytte af de midler, som vi har tilbage. Desuden har han som FU-medlem været engageret i hele Kirkefondets drift, men samtidig også været en engageret kraft i bestyrelsen. Ulla Britt Sørensen kom ind i bestyrelsen i 2004 og Steen Skovsgaard i 2006. Også disse to medlemmer har trods deres korte funktionstid været med til at præge Kirkefondets udvikling. Bestyrelse og medarbejdere retter en varm tak til de afgangende medlemmer.

Denne tak gælder i høj grad også Kirkefondets formand Finn Erik Larsen, som efter et rundt ti-år på

formandsposten har valgt at træde tilbage - idet han dog har lovet at blive som menigt bestyrelsesmedlem. Finn Erik har som formand taget aktivt del i alle sider af Kirkefondets liv med et engagement og en kompetence, der har været enestående. I mange sammenhænge udadtil har han repræsenteret Kirkefondet på en måde, der har givet os en stærk position i dansk kirkeliv. Senest har han under Kaj Bollmanns orlov i forsommeren fungeret som arbejdende formand, og herunder været den drivende kraft i forhandlingerne vedr. Kirkefondets rolle i forbindelse med de kirkefondskirker i København, som skal tages ud af sognekirkelig brug.

Bestyrelse og medarbejdere er glade for, at Finn Erik både har lovet at fortsætte som menigt medlem og at fortsætte sit engagement i spørgsmålet om Kirkefondets hjemfaldsret til kirkefondskirkerne og forhandlingerne om disse kirkers fremtidige brug.

Bestyrelsens sammensætning siden repræsentantskabsmødet 2006
(i parentes valgperiodens udløb)

Formand: Rektor Finn Erik Larsen, Vipperød (2010), I bestyrelsen 1994, formand 1998

Næstformand: Ingeniør Erik Møllerup, Vedbæk (2010), I bestyrelsen 2006

Kasserer: Underdirektør, cand.jur. Flemming Petersen, Lyngby (2008)

I bestyrelsen 2000, kasserer 2000

Sognepræst Susanne Fabritius de Tengnagel, Køge (2008), I bestyrelsen 1990,

Sognepræst Finn Dyrhagen, Vipperød (2010), I bestyrelsen 1998

Sognepræst Henrik Oest, Århus (2010), I bestyrelsen 2000

Sognepræst Ulla Britt Sørensen, Roskilde (2008), I bestyrelsen 2004

Direktør Susanne Korsgaard, Klampenborg (2008), I bestyrelsen 2004

Generalsekretær Torben Larsen, Vanløse (2010), I bestyrelsen 2006

Arkitekt Peter Villadsen, Ansager (2010), I bestyrelsen 2006

Biskop Steen Skovsgaard, Maribo (2008), I bestyrelsen 2006

Kirkefondets økonomi

På mødet mellem bestyrelsen og de lokale kontaktpersoner i september øvede vi os bl.a. i at formulere, hvem i det kirkelige liv, der egentlig har en interesse i og et behov for, at Kirkefondet findes. Det blev en lang liste. Vi hører også af og til folk sige, at hvis ikke Kirkefondet fandtes, ville man måtte opfinde det. Den rolle vi spiller er ikke så nem at definere klart, men alligevel oplever vi, at det er vigtigt, vi er der.

Kirkefondet eksisterer imidlertid ikke med selvfølgelighed. Kirkefondet er i en økonomisk sårbar situation. Vi må se i øjnene, at den proces, vi har været igennem over en årrække: at gå fra en økonomi primært hvilende på "arbejdsfri indtægter" som renter, legater, gaver o.l. til primært at skulle kunne leve af indtægtsdækket virksomhed, har gjort os sårbare over for kirkelige konjunkturudsving og udefra kommende faktorer. F.eks. indebærer udeblivelsen af de opdaterede sognestatistiske tal, som vi ikke har mulighed for at påvirke, et betydeligt indtægtstab for os, fordi en del af den konsulentbistand, vi yder, hviler på disse tal.

Samtidig bruger Kirkefondets medarbejdere mange arbejdstimer på væsentlige opgaver, som der ikke er indtægtsdækning for, f.eks. i forbindelse med udvalgsarbejde og arbejde med kirkesyn og visioner for fremtidens menigheder mere bredt.

Kirkefondets gaveindtægter er relativt beskedne. Vi er taknemlige over for de sogne, som optager kollekt, og de bidrag, vi får fra enkeltpersoner. Det er en støtte, som både er konkret og et skulderklap til vores arbejde. Men det er og bliver desværre kun en lille del af vores økonomi. Skal Kirkefondet bevare den rolle, vi i dag spiller i folkekirken som en dynamisk og nytænkende faktor i kirkelivet og som en væsentlig hjælp for menighedsråd og andre, så er vi nødt til at finde veje til en mere sikker økonomi i de kommende år. Vi forsøger at skaffe midler til større nye projekter gennem fondsansøgninger; men projektstøtte kan naturligvis ikke sikre vores almindelige virksomhed. Det bliver en opgave for den kommende bestyrelse at finde nye veje. Og vi har brug for, at de samarbejdspartnere og instanser, der synes, det er vigtigt, at vi er der, tænker med.

Medarbejderstaben

Efter længere tids sygdom stoppede Anne Marie Holländer som regnskabsmedarbejder og winfinansmedarbejder med udgangen af februar. Anne-Marie har været ansat i Kirkefondet i flere perioder og i alt i mere end 10 år. Hun får en varm tak for indsatsen gennem årene og ønskes alt godt. Lone Rehder Jensen har varetaget stillingen siden august 2007.

Sabine Kleinbeck er udlånt til Vesterbro Provsti indtil 1.april 2009. Hendes konsulentfunktioner varetages i denne periode af Charlotte Hofman-Bang og Kaj Bollmann. Til gengæld har Charlotte Hofman-Bang fået hjælp i arbejdet med "Ung i kirken" af cand.theol. Eva Østerlind, som er ansat som projektmedarbejder på deltid, foreløbig til udgangen af januar 2009.

Kirkefondets sekretær Sille Fusager gik i juni på barselsorlov. Som vikar for hende frem til sommeren 2009 er ansat Mette Odgaard Olsson. Bestyrelsen byder de nye medarbejdere hjertelig velkommen til samarbejdet.

Generalsekretær Kaj Bollmann holdt studieorlov i maj-juni 2008. I denne periode indtrådte Finn Erik Larsen som arbejdende formand.

Medarbejderstaben pr. 01.10.2008

Kaj Bollmann, generalsekretær: foredrags- og konsulentvirksomhed, målsætning, samarbejde i og mellem sogne, samarbejde i provstiet, folkekirkens struktur, kirkesyn, rådgivning vedrørende kirkerum og ny brug og indretning af kirker

Sabine Kleinbeck, konsulent, udlånt til Vesterbro Provsti. Desuden opgaver vedr. sognestatistik.

Charlotte Lydholm: kommunikationsmedarbejder: Kirken i dag, vejkirkeordning, Kirkefondets informations og pr-virksomhed, hjemmeside, udgivelser

Charlotte Hofman-Bang, konsulent: projekt Ung i kirken, målsætning, samarbejde i og mellem sogne, samarbejde i provstiet, frivillighed, netværk

Eva Østerlind, projektmedarbejder: Ung i kirken, frivillighed

Sille M. Fusager, sekretær: på barselsorlov

Mette Odgaard Olsson: fung. Sekretær: Telefon og ekspedition, fakturering, kursus-administration, Kirkeadresser

Lone Rehder Jensen, regnskabsmedarbejder: Kirkefondets bogholderi og regnskab, Winfinans for Menighedsråd

Desuden er Kristine Lund Jacobsen og Annie Egede tilknyttet som eksterne konsulenter under Sabine Kleinbecks orlov, og Jens Ole Bramsen er tilknyttet som fast ekstern hotlinehjælp på Winfinans for Menighedsråd.

Udvalgene i stifterne

Kirkefondets udvalg i stifterne har også i år afholdt en række lokale arrangementer i form af kurser, temadage o.l. Oplysninger om disse arrangementer kan i de fleste tilfælde findes på Kirkefondets hjemmeside.

I årets løb er Bodil Råkjær Jensen tiltrådt som formand for udvalget i Ribe Stift. Jørn Gersborg-Hansen, er fratrådt som formand for udvalget i Helsingør Stift. Her er en ny formand endnu ikke valgt. Udvalgenes sammensætning og navne på kontaktpersoner i stifter uden udvalg kan læses på Kirkefondets hjemmeside.

Udvalgene i stifterne skal have en varm tak for deres indsats i årets løb. Kirkefondets lokale udvalg oplever i disse år det positive, at officielle stiftsudvalg, distriktsforeninger for menighedsråd, m.fl. tager emner og opgaver op, som Kirkefondets udvalg har været ene om. Det kan vi kun være glade for, for det understreger den stadig voksende erkendelse af vigtigheden af vore arbejdsområder. Det sætter så udvalgene fri til at finde nye arbejdsområder i forlængelse af Kirkefondets formål.

For bestyrelse og medarbejdere udgør udvalgene imidlertid de centrale lokale sparringpartnere, både når det gælder lokale kursusinitiativer, og når det gælder formidling af lokale ideer og inspiration til Kirkefondets landsdækkende virksomhed. Vi er derfor taknemlige over det lokale engagement, der findes, og glæder os, når det styrkes og udvikles.

Afsluttende bemærkninger fra den afgående formand

Det er et år med meget stor aktivitet i Kirkefondet, som nu er ved sin afslutning. Ikke mindst projektet vedr. "Ung i kirken" har haft stor indflydelse på Kirkefondets hverdagsliv. Desuden har vores "udlån" af Sabine Kleinbeck til Vesterbros Provsti betydet, at de opgaver, som hun ellers tog hånd om, har måttet klares af de øvrige ansatte.

Kirkefondet arbejder som et team. En stab med meget dygtige medarbejdere, som er helt opdateret med udviklingen i folkekirken, vidner om en indsats, som viser, at en lille organisation kan have stor gennemslagskraft, når medarbejdere og bestyrelse trækker på samme hammel. Samspillet er af stor betydning, og det er vigtigt, at bestyrelsen spiller med ved udgivelse af "Kirken i dag" og er med som støttegruppe til ungeprojektet.

Kirkefondet giver mange udfordringer. Det er en krævende opgave at være ansat, og det er en krævende opgave at være i bestyrelsen og ikke mindst i forretningsudvalget. Mødevirksomhed, repræsentation, debatter om temaer af betydning for kirken og for Kirkefondet, samtaler og beslutninger præger det daglige.

Jeg har nu i 10 år haft fornøjelsen af at være formand for bestyrelsen i denne levende og respekterede organisation. Det har været givende og lærerigt.

Jeg føler stor trang til at takke de bestyrelsesmedlemmer, som har fyldt lokalerne og ikke mindst både tidligere og nuværende medarbejdere for en formidabel og inspirerende og arbejdsom indsats. Det gælder ikke mindst Kirkefondets generalsekretær Kaj Bollmann. Han har om nogen skabt respekt om Kirkefondet, så vi er anerkendt i alle de kirkelige kredse. Med stor indsigt og viden og en sund sans for det væsentlige har han på fornemste vis ført os helt frem i forreste række blandt de kirkelige organisationer.

Jeg vil også her takke de forskellige kirkeministre, som jeg har haft med at gøre, samt departementschefer. Landets biskopper har jeg ofte mødt med - tak for jeres positive holdning til Kirkefondets tiltag, når det har været aktuelt.

Jeg vil ønske Kirkefondet fremdrift, god økonomi og fortsat godt kirkeligt udviklings- og nytækningsarbejde.

Tak for de mange års samspil og samvær.

Kirkefondets bestyrelse
Oktober 2008
Finn Erik Larsen